

Előfizetési ár: egész évre 12 frt, félre 6 frt, negyedévre 3 frt.
Bejuttatási díj: 6-hasábos petit-sor 5 kr., bélyegdíj minden bejuttatásért 30 kr. — A „nyilt-ter“-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

Megjelennek minden kedden, csütörtökön és szombaton.

Az előfizetési pénzek s a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó-hivatalhoz (Első magyar egyesületi könyvnyomda, 3 korona-utca, 18. sz. a.) intézendők. — Bermentetlen levelek el nem fogadhatók.

T. Szerkesztőség!

A P. Hírnök nov. 7-ki számában egy cikk jelent meg névtelenül, melynek bevezetésében ez mondatlik:

„Hitelt érdemlő forrásból halljuk, miszerint Pestről Nagy-Váradra egyik tekintélyes hazánkúrhoz a katolikus egyház autonómiája ügyében körlevél érkezett, mely az illetőt a levélhez csatolt program értelmében állítólag valamely egyet vagy gyűlés, vagy bizottság alakítására s ecelekvésre szólítja fel.

Voltunk mind a levelet vevő, mind a levélíró neve is közölve, azon megjegyzéssel, miszerint a dolog úgy állítatik, mintha e körlevelezés a cultusminiszteriummal egyetértésben történtek.

Hogy valamely hasonló mozgásnak kellett történni, — tanúsítja az „Idők tanúja“ mai számában megjelent nagyvárad-i levélis, mely szintén aggodalommal jelenti, hogy ott a világi katolikusok részéről valamely gyűlés tervezetik, mielőtt arra nézve illetékes helyről közös irány és megbízás adatott volna.“

És ezen tudósításra lón öröm és ujon-gás Izraelben.

Mi dicső alkalom ez Török Jánosnak a magyar kath. Egyház megmentésére azon veszedelmes Schisma ellen, mely most a „Független Lapokban“ felütötte fejét — horrendum dictu — kimerte mondani, hogy a katolicismus nem a polit. sötét-ség, hanem a világosság szülő anyja s bá-torkodott már hat héten keresztül konokul állítani, hogy lehet az ember jó katolikus, és mégis 48-as és szabadelvű, ki a ka-tholicismus erejét szellemének hódításaiban nem a kétszínű martirkodás képmitatásai-ban keresi!

Jól tudom, hogy kimondott elve a t. szerkesztőségnek efféle hírnökiadokkal nem vesződni, de a felemlített levél írója én voltam, s ezen koholmány már pár napja, hogy patvarkodik alattomban s voltak hívékenyek, kik a vészharang kongására valósággal el-hitték, hogy tüz van, s az oltár gyertyáinak ünnepeiből fényét a Hírnök szavára a templom benső égésének tartják — ez mentse ki a kivételt e szabálytól s enged-jen nekem néhány szót.

Mindenek előtt kénytelen vagyok az ügyért, mely előttem szent, s a félreértések

kikerüléseért kijelenteni, miszerint a levél írásán kívül minden egyéb koholmány, s miket a felhívott cikk elmond, a „titkos magán levelezés“ a „háló-szövés“ az „anticipatio“ a „pesti clubb mű-veiről“ az „intriikans természetü-e kről“ mind megannyi költemény, mit visz-szautasítok.

És ebben végeztem Török János úrral, adja az ég, örökre — s most néhány szót az ügyről magáról:

A múlt nyár vége felé egyik fiatalkori barátom — most főpap — közbevetésére, ki velem az egyház állásáról gyakran fog-lalkozék, e lapok szerkesztője velem ér-tekezett megindítandó lapjáról.

Én voltam az, ki az első kérdést intéz-tem hozzá: tud-e e szándékáról felsőbb-sége?

Én voltam az, ki magamat biztosítani kívántam arról, hogy a szükséges egyetér-tés a papi és világi status közt elérhető.

Én voltam az, ki sürgettem s rendezni segítettem a lap szellemi vezérlete körül oly szervezkedést, mely a szükséges összhang-zást s egyesülést a két status közt előse-gítse söt biztosítsa.

És mert magam csak a világi status felfogásait képviselhetném, csak világi rész-ről lehetnék egyik napszámosa az ügynek, kívántam a közösen kijelent alapokon ele-gendő képviselést s minél tekintélyeseb-bet a papi részről is.

Én voltam az, ki szükségét láttam an-nak s sürgettem, hogy szabadelvű lap papi szerkesztés alatt álljon elő, mert bántott azon lábra kapott előítélet, mely a ka-tholicismust a haladási eszmékkel, a papságot a felvilágosodással megférhetlennek tartja.

Mindezekben a szerkesztő legbuzgóbb készségével találkozom. De

Ennek természetes következése az lón, hogy a lap első sorban a magyar vidéki papság által karoltatott fel, s annyi óvatiók közt üdvözöltetett, mennyi váratlanul meg-lepett.

A világiakra csak azt mondhatom:

A testvér felekezetek jobban megértet-tek, mint saját hitfeleink, s mi leginkább azon közönséget találtuk közönyösnek, mely-nek megnyerését, az érdeke vonását, s mert ezen ügyektől mindig távol tartatott

indoctrinálását, különösen czélul tüztük ki magunknak.

Természetes volt tehát, hogy én épen mint világi, számos világi barátimhoz leve-lét irtam s őket minden tölem telhető buzgó-sággal az ügy iránti meleg részvétre fel-hívtam.

És mert távol vidékek emberei csak egy lap által érintkezhetnek, s ez az össztartó és tájékozó közeg, erre őket figyelmez-tettem.

De hogy én sem a cultusminiszter, sem a tanácskozó főpásztorok nevét nem használtam, azt rólam maga a denunciáns is fel-teheti, mert azt jól tudja, hogy bizonyos magas összeköttetésekkel, ha volna is, kivált lap ügyében kérkedni nem szoktunk; ily fogással pénzt lehet szerezni, de világi olvasót nem.

Hanem igen is hallottak valamit haran-gozni, mert a nyomtatott levélben van szó a felelős miniszteri kormányról, a cultusmi-niszterről, és a hercegeprimásról; minő vo-natkozásban, ide csatolom a levél érdekelt passusait:

„A felelős miniszteri kormányrendszer megalakulása a kath. egyház ügyeit az országban azon stadiumba juttatá, hogy vallásunk világi ügyeinek kormányzatában a felekezeti álláspont-ját sürögösen el kell foglalunk.

Az kétségtelen, hogy actióba kell lépni, s ezen actió feltételezi a papi s világi katolikusok egyesít-lését. Azonban még csak sajtóközeg sem létezik, mely által érintkezésbe jöjjenek egymással s a gondolkodásnak és cselekvésnek irányáról tájéko-zást nyerjenek.

A cultusminiszter levelében, a hercegeprimás rá adott válaszában el van ismervé a felekezeti alakulás sürögös szükségé, de eddig az elmulasztat-tott, hogy ezen alakulás czélait, terjét, teendőit s a szervezet azon formáját, mely egyesít s magához hódít, megvitattuk és tisztába hoztuk volna.“

Ezt eszközölni, indítottuk meg a „Független Lapokat“ de eddigéle mint természetes, a papság kebelében nyert leginkább terjedést s gerjesztett figyelmet.

Pedig czélunkra a kath. világiak nemcsak meleg csatlakozása, de buzgó közreműködése szük-séges, s hogy ez fentartassék, azon lap, mely az érintkezést a nagy egyetem annyi tagjai közt esz-közli, nélkülözhetlenné válik azoknál, kik egy ezéla munkálnak az ország távoli vidékein.

A czéliránti buzgalmat, a törekvés irányában

az egységet csak azon közeg tartja fenn, mely a működő távoli elemek kapcsolatát eszközi.

Hogy e nagy czél, mely nemcsak egyházi, közmívelődési, hanem közvetlenül jóléttünk s gyar-apadásunk eszköze is válhatik, elérressék, szük-ség mindenkélt az egyesítési kapcsolatokat ten-nartó közeg t. i. lapunknak terjedése a világiak sorában is.

Nemcsak a papságnak kell érteni ezental az egyház világi ügyeinek kormányzatát, de világi ügyeiket kiválolag a világiaknak is ismerni kell, mert azon ügyek vezetése ezental rájuk is ne-hezedik.

A világiak részvéte s buzgó közreműködése ennél fogva döntő fontosságu s ezt csakugy várhat-juk, ha ok is azon eszközök birtokában lesznek melyek a közös irányu egységes működést lehetővé teszik.

Csak egy lap képes tájékozást nyújtani a vi-déknek az ország központján történő egyháziügyi mozgalmakról és hasonló tájékozást nyújtani a központnak azon tekintetekről, mit a vidékek sa-játságos érdeke követel.

Ezt eszközölni s közvetíteni indítottuk meg la-punkat, s rövid érintésekben akartuk esetelni czélunkat, ugy hiszünk eleget mondvá, hogy a vidéki világiak buzgó csatlakozására számít-hassunk.“

És már most engedjen a t. szerkesztőség ezen levél ügyében még néhány szót a kö-zelebbi számban.

Milano november 9.

Mióta önök előbbi levelemet közölték, egy rövid, de fontos hadjárat befejezéséről tudósít a távirtda.

Garibaldi és fia fogságban, az olasz katonák visszavonulóban vannak. A francia és pápai egye-sített hadsereg helyreállítá a rendet, visszaverte az ellenséges csapatok inváziót.

E végfejlődésnél méltán kérdezhettük: mire való volt tehát az olasz kormány ezen ujalagos megaláztatása az europai közvélemény előtt? Őszinte, komoly frigeny alapult-e a szeptember 15-diki szerződés, melyben Franciaország oly szoro-san füzte sorsát az új Italia betetőztetéséhez?

Az már mindinkább világosabb meggyő-ződéssé kezd válni még a francia-párt túlzói között is, hogy Olaszország politikai önállása, a francia befolyás ily érvényesítési közeppet, merő ábránd, s hogy a francia politika, a olasz félszigete

tészete még pogány tárgyakat dolgozott föl, be-vonta ezekben tudva vagy nem tudva az új világ szellemét. Példák erre Nonnosznak Dionysosz vi-selt dolgait tárgyaló hőskölteménye, mely keleti mystikával van eltelve, és Musacus Hero és Leand-rosz című költeménye, a görög költészet ezen ne-mes utóvirága, melyben azonban máris középkori romantika mutatkozik. A görög regények, melyek közt első helyen áll Theagenes és Charikleia tör-ténete Heliodorostól, a romantikára nézve azért birtak fontossággal, mivel azokban a nő mint a férfiú társa és barátja először foglal el magasabb állást, mint a miylenre az ó-kor helyezte.

Az ó- korban a férfiú, mint a tetterő képviselője, képezte az életnek központját, a romantikus kor-szakban ellenben a nő, mint az érzelme egyesség-jellege, lépett a kör középebe. A kereszténység, mint az alázatosság és hódolat vallása felmagasz-talja a nőt és a romantika következtetés, midőn a szerelmet mint szellemi tökélyt fogja föl, mint my-stikus tény, melynek a természetes szerelmmel tulajdonképen semmi köze vagy csak annyiban, hogy az utóbbit megszentesi.

A nők ezen egyenjogúsítása a középkor felé és annak felfogása alatt tetőpontjáig folytonos emel-kedésben mutatkozik, minek okát a keresztény-világban mindinkább elterjedt Máriatisztelethez kell keresnünk. A modern társadalom humanizá-lását nagyrészt ezen cultusnak kell tulajdonítanunk, Mária, a földi nő és egyszersmind Istenfiának anyja, valóban az lett, a mi az egyház öt tisz-telté, az emberiség közbenjárója, a szellem és ter-mészet közt irott pont megfoglalónak közvetítője. A Mária tisztelet keltette föl és táplálta a nők iránti tiszteletet is, mely ismét a romantika társa-dalmi termékének, a lovagságnak, adott lelket. A mi a lovagság küllös, alakulását illeti, azt a ke-resztshadjáratoknak köszönjük. Itt érintkeztek kelet és nyugat, dél és észak; itt köztölték egymással hitregéiket, mondákat, erkölcsüket és tapasztala-taikat; itt erősödött meg a lovagias szellem és itt nyerték a lovagi formák pompás kifejlődést; itt táruult föl a romantikai költészet egy holdvilágos tündérvilág, melynek büvös varázsa a középkor irodalmán, egész világnézetén uralkodott és, mely a földi és túlvilági lét közti meghaladásban az antik világ imponáló egységének legalább azt a két jelentékeny előnyt szegezheti ellen, hogy a nőt megdicsőítette és a természet költői bőlfogásába lelket öntött.

TÁRCZA.

A romanticismus eredete.

Rómának, mely a császárok alatt a legundor-ritóbb fajtalanság posványába merült, bukni kel-lett; mert ily kiélt és már teljes rohadásba át-ment társadalom többé nem tarthatta magát. Egy új társadalomnak magva, a kereszténység esz-méje, a római császárok idejében lassankint el-lenállhatatlan szellemi hatalommá fejlődött, mely bellről kifelé működve az ó kor társadalmi épít-letét kielételem sarkaitól, úgy hogy a népvándorlás rohamá alatt annak romba kellett dűlnie. Ezen roppant, négy vagy öt századot befogó zavarban, mely az ó világ műveltségét megsemmisítéssel fenyegette, az egyház vállalta el a szellemek ve-zetését, a műveltség fentartását és terjesztését.

A népvándorlás vihara a római világot ha-lomra döntötte ugyan és minden erből kivetkőzött műveltséget földre sújtotta, de egyszersmind meg-tisztította a világtörténet levegőjét és új, egésze-ses vért vezetett a társadalmi test kiaszott ereibe. E szerint helytelen azon nézet, mely azt tartja, hogy a barbarok beütése a római birodalomba az emberiség fejlődésében századokra visszavetette volna. Hiszen a régi műveltség még jóval a hódító germán törzsek berontása előtt ment át teljes ro-tadásba. A germánok csak végrehajtották egy-két azon szigorú ítéleteknek, melynek korszakról korszakra a világtörténetben uralkodó Nemesis szája által hirdettek; azon ítéleteknek egyikét, melyek az elaggott társadalmat megsemmisíték és egyszersmind újnak adnak létét.

A germán népek, melyek ama roppant for-radalom idejében, melyet népvándorlásnak szok-tunk nevezni, észak- és északkeletről délre és nyugatra előrenyomulva, a római birodalom tarto-mányait meghódították, új lakhelyek leigázták lakosságával elegyedtek és ezen vegyülésből származtak azon népek, melyeket román nem-zeteknek szokás híni. Ebből az észak népeinek az a hátránya lett, hogy elvesztették egészen vagy nagyrészt őstörténelmüket, nemzeti hősmondáikat; tehát tulajdonképen azon alapot, melyen valamely népek „nálló történeti fejlődése nyugszik. De ezen vesztésüket pótolta némileg a déli elasticitás

elsajátítása, mely természetök merev erejét eny-hítette és ezen kívül az északi és déli elemek ve-gyülése az állami és szellemi művelődés menetére föltötte kedvezőleg hatott. Az északi feudalismus durvasága a déli népelet derült mozgékonyasá-ga tudós ellensúlyra talált, továbbá az északi és déli életnézetek összevetéséből, regék-, mondák és mesékből oly költői töké került, melyből ké-sőbb számtalan költő merített.

A feudális zarnokság enyhítésében azon-ban az egyház szerezte magának közbenjárása ál-tal a legnagyobb érdemet, mely míg egyrészt a né-pet jótékony intézetei által az éhenhalástól meg-mentette, azt másrészt istentiszteletének magas-szertartásai által az ellálatiasodástól őrzötte meg. A katolicismus teremtette a keresztény mű-veltséget, mert ő karolta föl a költészet, festészet, zenét és Schaeck bizonyosáza szerint (Gesch. d. dra-mat. Kunst u. Lit. in Spanien, I, 39.) a modern dráma elemét is az egyház hymnusai és antiphonái, körmenetei valamint a kultus egyéb cselek-vényei fejlesztették ki.

A katolicismusban találja a romantika is forrását, mely nemcsak a középkori román költé-szetnek jellemző vonása és mely a nemzeti saját-ságok-, mondák- és nézeteknek a népvándorlás által előidézett vegyüléséből, valamint a feudál-rendszerrel zaklatott emberiség homályos szabadu-lási vágya által tagadhatlanul más járulékokat is nyert.

A romantika mindenek előtt azon feladatot tűzi ki magának, hogy kimutassa az ember kü-zdését a keresztény morál törvényei és a termé zet követeléseinek egymásköztü harcában. Ezen kü-zdés által az érzelmenek érzékföltötti emelkedett-ségig kell fokozódnia, mely állapotban az érzi ki világ esábjai föltött diadalmasodik, de a földit magától tökéletesen le nem rázhatván, folytonosan beteges izgatásnak, vágyakodó elégtelenségnek van kitéve és épen ezen viszály, ezen soha ki nem elégitett vágyakodás, a földinek harca az érzék-föltöttivel, képezi a romanticismus lényegét. Ilyen-ként mutatta magát világtörténetileg a lovagság fénykorában, a kereszties hadjáratokban és ezekenk valamint az islam- és kereszténységnek Spanyol országban és déli Franciaországban vívott harczi által előidézett érintkezésből kelet és nyugat közt legfőbb alaki tökélyét merítette.

A romanticismus eredetét nem egyszer kutat-ták és ellentmondó eredményekhez jutottak, me-

lyeket Dunlop „History of Fiction“ című művében összeállított és egész terjedelmében tárgyal. Az első vélemény szerint a romantikai költészet szí-vezete és gépezete már a classikai ó-kor költésze-tében megvolt és azután a későbbi idők erkölcsi színterén csak módosított. Mutatja azt azon körülmény, hogy a csodálatos iránti Althusseret, melyet a romantikai képzelet kiváló jellemvonásának mondanak, egyedül az ó kor mesevilágából van átvéve. Egy másik nézet a romantikai költészet eredetét az araboknál Spanyolországban keresi, kik a keleti képzelet egész kalandosságát maguk-kal hozták Európába. Egy harmadik hypothesis Armoricát (a Bretagne) mondja a romantika ha-zájának. A 6. században t. i. brit kivándorlók a százas zarnokság elől Armoricába menekültek, kik által a hazájokból hozott Artusmonda elterjedt.

Vége egy negyedik nézet azt állítja, hogy a romantikai költészet egyedül az északi skaldoktól ered, kiknek énekei még, mielőtt a spanyolok és déli francziák elfogadták az araboktól a keleti költészetet, már huzogtek óriások és törpéktől sárkányok- és varázslóktól. Dunlop a maga rész-ről hajlandó a romantikai csodák nagy részét az írók képzeletének tulajdonítani.

Való ebben az, hogy az elősorolt mozzanatok a romantika teremtésében mind közreműkölték, minthogy a keresztény szellem magasabb egysé-gében találkoztak, a mint az már fennebb kifejtett. Hogy a keresztény szellem volt az, mely a közép-kori költészetet lelkesítette, azt a romantikai költészet legmélyebb ismerőinek egyike, Schmidt Bálint a Wiener Jahrbücher 26. kötetében alapo-san kimutatta és szép szavakkal kifejezte.

A roppant szellemi forradalom, melyet a ke-reszténység előidézett, már az antik költészetben látnoki hangzatokban jelentkezett, melyek a gyar-korlotti föl figyelmet el nem kerülhetik. Euripides tragédiáiban, melyek a kedélyéletet oly erősen hangszólózzák, elszakadás mutatkozik az antik szellemtől. Az alexandriai költészetben, a mint azt nekünk leginkább Apollonius Argonautajárat című költeménye mutatja, a keletnek a csodálatos iránti hajlama a hellen egyszerűséget teljesen elnyomta. Virgil hőskölteménye túlbésteült, melyben a középkorban részestül, kétségkivül sokrészt in-kább romantikai mint classikai színezetnek kö-zösné. A romantikai színezet hatályosabb lett, midőn a világ az új valláshoz kezdett hajlani. Még akkor is, midőn a régibb byzanti kor Hellen köl-

mosolylyal tudta vazallusává tenni a Tuileriák akaratának.

Nyílt titok, hogy a jelen förtögeget Szajna mellől is segítők előidéznék; hogy titkos egyetértés uralgott a két udvar és kormány között.

Miért engedte tehát Franciaország szövetségességét annak fegyveres ellenségévé válván? Avagy nem-e egy újabb diplomatikus eszméjének a föllépésben is melyre a pápa ellenes journalisták savanyú képet vágnak, de a kik a kabineti falak mögé vének pillanthatni, úgy látják, hogy a két fejedelm mint hűbéri, markába nevet.

Önök alig képzelik, mennyire népszerűtlenteni ezen kudarc az olasz kormányt. E hadjárat különben sem találkozott a józan többség rokonszenvével, — a túlzó eszelekvési párt pedig ez alkalommal jobban kimutatta palástya alól, mint bármikor, a lólabát.

Egységes olasz köztársasági eszmék lelkesítik e pártot merész tettekre. A királyság neki oly kevéssé kell mint a pápaság. Oly ellensége Victor Emanuelnek mint IX-dik Piusnak.

Hangadó körökben nem visszatetsző eszmé egy olasz confederatio.

Ez biztosítaná a pápa fejedelmi állását s ezzel kapcsolatban lelki függetlenségét, másrészt békét adna Olaszországnak, s az olasz egység lehetőleg sikerült volna állíthatna fel a szövetség két hatalom, a pápa és olasz király nemzetközi egyesülésén.

Ugy látszik, a tengeren túlról származnak ez eszmék át hozánk, s azokkal kibékítetni akarják a közvéleményt.

Olaszországot rendezni kell. A béke még nem bírta megszilárdítani magát. De Rómához, nem egy faj nemzeti büszsége alkothat jogot csupán. Róma ügye, az európai békét veszélyeztetni, ha az a forradalomnak engedtetik át.

Európa biztonsága szintúgy, mint a vallásos érzület függetlensége követelik, hogy a pápai terület ne legyen kitéve folytonos zaklattatásoknak, s hogy azon szellemi hatalmat, mely az öt világ rész minden zónájára kiterjeszti érvényét, egyetlen nemzeti politika hálojába ne keverhessen. Ez lealázza a népjogot, sértené a lelkiismereti szabadságot.

Az olasz csapatok leverten térnek vissza a diestelen hadjáratból, diadalkapukról nem hangzik győzelmi dal, nem hull virág babér a bajnokok felé.

A pápaság győzött ismét. A lelki hatalom a népek tudatában erős sympathiákkal véste tarosságot, s anyai próba, annyi kockázattal kitéve, nem volt képes elborítani a széklet, melyen egy szegény halásznak átoda kormányoz.

Halljuk, hogy Franciaország congressusra szólítja fel az európai udvarokat, s hogy ezen felhívást már szét küldvén, az legtöbb helyütt kedvezőleg fogadtattott.

Ugy látszik tehát, hogy III. Napoleon, ha évek múlva is, de előtűdta készíteni a helyzetet egy európai congressus szilkségességre, s Angliá most alig fogja elronthatni ezen tervet. Mi lesz e congressus célja, s mily eredmények várhatók tőle?

Erről nálunk is sokat beszélnek, s Európa nyugalmára nézve több reményeket kötnak hozzá, mint a bécsi congressus szilkségességre. Csak feltűnő, hogy Franciaország éppen most szövetkezik Ausztriával s Olaszországgal a poroszal.

Vajon nem anticipálása e ez az eredménynek, mely egy újabb háború lehet, s melyben Franciaország nagyravágyása új tagosításokat eszközöl majd a continens térképén?

Erről majd a jövőben írhatok. Addig is elégedjenek meg önk, hogy elvonult a veszély, mely a pápaság fölül oly sötét fellegekben látszott torvosolulni.

Hol lehet és kell megtakarítanunk milliókat.

Mióta Ausztriában a birodalmi tanács a költségvetéseket időnkint bíráló alá vette, bírnak némi adatokkal Magyarország állambevételéről.

Nem véve szigorúan a bécsi pénzügy-miniszterium által Magyarország állambevételéről évenként tett kimutatásokat, azon évről, melynek kimutatásai előttünk fekszenek, úgy tűnik ki, hogy hazánkban a bruttó-bevétel mintegy 91 milliót s ebből a tiszta-bevételi összeg 71 milliót tett.

Azaz a kezelés költségeire 20 milliót felül fordítattott.

Schol azonban ezen brutto és netto jövedelem arányában, oly magasra nem hág a különbség, mint a dohánynál.

11 millió bruttó bevételnél 5 millió a kezelés. Ebből következik, hogy az adózónak 11 frot kell fizetni, hogy az állam belőle 6 frot saját szilkségeire fordíthasson.

Ezen rendszernek s veszélyes következéseinek volt magyarázata azon időben, midőn idegen kormány törvényen kívül megrótt benünket s minden ember azon igyekezett, hogyan vonja ki magát a tör-

vénytelen adó alól, és az állam folytonos harezban állt az utolsó emberrel az országban s az ellenőrzés oly borzasztó számmal felügyelőt kívánt.

Ily állapotban vette át az adóügyet a magyar kormány.

Ha mi a harezót folytatni akarjuk, mi sem természetesebb mint, hogy az állam folytonosan kényszerül az adóbiztonság ily drága eszközeit fentartani s a mi rovásunkra egy serget táplálni.

1848 előtt egész hadi adónk valamivel haladta meg a 4 milliót, az ország összes házi adója 3 millió volt. Tehát házi és hadi adónk 7—8 millió volt.

Most az adó beszedése meghaladja a 20 milliót az osztrák miniszterium kimutatásai szerint. Volt év, hol az egyenes adó kezelése 4 millióba került.

Gondoljuk-e, hogy e rendszeren azaz az adó kezelés költséges voltán a miniszterium egy maga segíthet?

Nem. Ezen csak mi vagyunk képesek segíteni. És épen ezen pont az, hol közös vállvetés nagy eredményeket állíthat elő.

Tegyünk fel, hogy a mit a német kormány törvénytelen alapon 20 millióval bírt beszédni, azt mi 10 millióval megbírjuk saját kezelésünkkel tenni. S itt igen sokat mondunk, inkább többet mint keveset.

As ország megtakarítana 10 milliót évenként.

Vegyünk már most ezt 5%-es kamatbiztosítás alapjául vaspályákra, hol például felét kell a jövedelmeknek fedezni, ezen megtakarításból képes lenne az ország 400 milliónyi értékű vaspálya biztosítását fedezni.

Es már most 400 milliónyi vaspálya minő erőfijelést hozna az országba, mennyi kiszámíthatlan értékre emelné az ország mai birtokát, s ennyi beruházás tökéje mennyire emelné a pénzforgalmat s az adó-képességet az országban?

Ez tán csak mindenki előtt világos, hogy a nélkül, hogy az ország egy fillérrel több adót fizessen, józan megtakarítások által képes önmagának óriás alapot teremteni, hogy új beruházások által a pénzforgalmat, ez által az adófizetést, a felelevenített ipar és kereskedés által alig sejtethető anyagi emelkedést teremtsen.

Azonban még egyszer mondjuk, ezt végre vinni a kormány nem képes.

Ezt egyedül az ország népe teheti.

Ha mindnyájan belátjuk az adózás kényszerű voltát s annak teljesítését, mitől mekkübbi nem lehet, mi könnyítjük meg.

Mihelyest belátjuk, hogy az országoknak fennállhatására évenként bizonyos összeget a föld fenekéről is ki kell teremteni s ha egyik forrásból nem telik, a másikhoz kell nyulni.

Mihelyt belátjuk, hogy a ki valamely adó alól magát illetéktelenül kivonja, az az államot, de egyszersmind mindnyájunkat csal meg.

Mihelyt a megyék nem vonakodnak az adó minden nemének behajtását nemcsak kényszerítve így amugy eszközölni, de elvállalni.

Mihelyt belátjuk, hogy a fogyasztási adónemek minél tagabb, de okzerűbb alkalmazása rajtunk csak könnyít;

Es végre mihelyt az adószabályok szigorú megtartását a közbeesület s mindnyájunk oltalma alá vesszük; —

Könnyen meg lehet, sőt bizonyos is, hogy az adóbehajtás roppant terhéből nem felét, de sokkal többet is megtakarítunk, s hazánk anyagi állapotainak kifejtésére többet tettünk, mint ha legnagyobb megerőtetésünkkel a legnagyobb áldozatokat hoznánk. Csak akarunk kell, sokat tehetünk.

Valami a vasutak építéséről.

III.

Elmondattak közelebbről azon érvek, melyek az állam általi vaspálya-építés ellen felhozhatnak, melyekhez kell még folytatólag soroznunk következőket:

Az állam által egyes vidékeknek nyújtott előny a többi vidékre annál igazságtalanabbnak fog feltűnni, ha meg a vasut jövedelmezősége is kétes jellegű s miután és rendszerint minden kezdő vállalatnál kétes szokott lenni, természetesen, hogy az országban azon előítélet kezd uralkodni: az állam csak egyes vidékeket akar emelni, a többieknek rovására.

Innen magyarázhatni azután a köznépben mutatkozó nagy ellenszenvet, mely gyakran a vasutak feladásában, a sinek elrontásában s egyéb tettlegességekben jelenkezik.

Ha az állam nem avatkoznék a dolog rendes menetébe, a szilkséges vasutak amugy is építtetnének azon vidékek, melyek elegendő tökével rendelkeznek s melyek a gyors közlekedési eszközöket

multhatlanul megkivánják amugy is elkészítenek a szilkséges sínpályákat.

De továbbá nem kell különösen a jelenlegi nagyon is pénzsűk időben, hol az államok adósságai oly nagy összegekre emelkedtek, nem kell hinni, hogy az állam oly vállalatokat, melyek az egész országra nézve nagy hasznúak ugyan, de melyek nagy jövedelmet nemcsak nem igernek, hanem ellenkezőleg az első évtizedekben gyakran veszteségekkel járnak, mint különösen a nem népes vidékeken átfutó vaspályák, nem kell hinni, hogy ily vállalatokat az állam létesíteni fog.

Ellenkezőleg az állam kismélti majd azon vonalakat, hol a legtöbb nyereség reményelhető s így ép ott működik, hol a magán vállalkozás amugyis elég lett volna, —

Azután az állam vasutaknál az állam gyakran mint fél és mint bíró jelenik meg.

Jelesen az állam egyrészt azon legfelsőbb hatóság, mely a kezelésnél előforduló rendtelenségek miatt beadott panaszok alkalmakor intézkedik s így ha az államvasutaknál az állam által tett intézkedések ellen panasz emeltek, kész a két szemely egyestlése.

Továbbá az állam állapítja meg vagy legalább megerősíti a magán vasutak tarifáit, s az állam gyakorolja a magán vasutak felett a felügyelési jogot, az állam adja a magán vasuti vállalatokhoz az engedélyt.

De a magán vállalatok az államvasutak versenyzői, a versenynél pedig igen természetes, hogy az egyik versenytárs a másikat mindenké akadályozni igyekszik működésében; az állam az egyik versenytárs, a privat vállalkozóknak tehát nem adja meg az engedélyt új vaspályák építéséhez; a tarifákat úgy fogja szabályozni, hogy reá kár ne háromolják, szóval az állam a privat vállalatok concurrentiájánál bizonyosan az állam fensőbb erkölcsi jellegét veszélyeztetni fogja.

Ezek volnának a főbb okok, miket az állam vaspályák ellen felemlíteni szoktak. Lássuk már most mennyiben állanak ez érvek s lássuk egyuttal mit lehet az államvasutak mellett felhozni.

Igaz hogy általában véve az állam ipartüzleti vállalatokat nem kezelhet oly előnyösen, mint a magánosok; de a vasutaknál ez nem áll.

Nem áll pedig mert a magántársulatok a vasutakat csak úgy építtethetik mint az állam; a magántársulatok is hivatalnokokra bízzák az ügy vezetését, mint az állam; a magántársulat hivatalnokainál csakugy mint az államéinál az önérdék, a jellem, a jóakarát vagy roszelelkűség ép olyan lehet, ugy hogy e tekintetben a magántársulatok ni előnyben sincsenek az állam irányában.

A magán vasutak ép úgy mint az államiaknál gyakran nem a legzelelszerűbb irányban haladnak; mindkét rendszernél tévedések, hibák fordulhatnak elő, ugy hogy ezen állításra igen nagy súlyt fektetni nem lehet.

A második pont, mely szerint az állam a vasutakat az egyes polgárok adóerejéből építteti, anélkül hogy az összes polgároknak egy arányban használhatna; s hogy az államvasutaknál gyakran egyes vidékek rovására emeltek a másikat, az kétségtelenül áll.

De az állam valamennyi intézkedéseivel ki-sebb nagyobb mérvben ugyanezen egyenlőtlenségre akadunk. Pl. a postánál; a posta is, amennyiben a posta illetmények a költségeket nem fedezik, az egyes polgárok adójából tartatik fenn; már pedig sok ember hasznát sem veszi a postának teljes életében nem is kap levelet.

Ilyféle a kormány eljárása, ha a székváros csinosítását, az abba vezető utaknak jókarba hozatását, nagyszerű épületek emelését veszi czélba; ezen intézkedéseknél is egyesek hátrányt szenvedhetnek, s a székváros az adózó polgárok rovásán emelkedik.

A kormány intézkedéseivel a közjót kell szem elől tartani s ha a közjót csak a magánosok terhével idézhetetik elő, a magános áldozza fel magát.

Ha az ország megtámadtatik ellenségektől, s a közbiztonság fenntartása a legszigorúbb eszközök alkalmazását igényli, lesz-e valaki, ki az állam abbeli jogát, melynél fogva ezeket és ezeket a bizonyos halálba küld, melynél fogva háborút visel, kétségbe vegye; pedig itt nemcsak az egyes polgár adózási ereje, hanem élete forog szóban.

Ha a vasutak építésénél egyes birtokosok telkeiknek kisajátítását engedni nem akarják, lesz-e valaki, ki ekkor is követeli az államtól, hogy az egyes potgár szabad akaratát s egyéni tulajdonát meg ne sértse? Mindennek megvan a maga határa. S így az ellenvetés sem ulti meg a mértéket.

Az államvasutak építése különösen azért kívánatos, mert hadászati, fensőbb politikai tekintetek is figyelemre veendőek a vasutak irányainál; különösen pedig egy az ország fejlődése, fekvése és viszonyaival teljesen egybehangzó vasuti hálózat kiépítése az ország összes anyagi és szellemi érdekeinek kifejtésére hathatósan befoly.

A hálózat tervszerű kivitele pedig egyes magán vállalatok által nem igen fog létesülni, s így legalább azon részekre, melyekre magánosok vállalkozó szelleme ki nem terjeszkedik, azon részekre leend az állami építés okvetlenül szilkséges.

Miként hasson e tekintetben az állam, vajjon

magá építesse, vagy kamatbiztosítás részvények aláírása, segélydíjak nyújtása által működjék közre, az az egyes körülményektől függ.

Minden mód mellett s ellen hozhatni fel von-tan véderveket s okokat: ebben legbiztosabban az uralgó viszonyok mutatnak biztos irányt.

Végül megemlítendő, hogy a vasuti építés természetesen az országgyűlés illetőleg a törvényhozás közrefiatása alá van rendelve, s hogy a törvhozók böles belátásától függ az ország vas ereinek elrendezése, attól függ a kérdés megoldása mely pályák építtessenek közöltségen, melyek engedtesse az állam vállalkozóknak, attól függ végre mily feltételek mellett engedtetnek át a vaspályák építése magántársulatoknak és mily idő alatt kénytelenek ez utóbbiak a pálya kiépítését eszközölni.

Ha így a törvhozás a kormányt erőlyesen támogatja, nem kell félni az államvasutak káraiktól s magán vállalkozásnak is idővel elég tere nyílik a vaspályák építése körül.

A kormány működése.

Vallás- és közoktatási miniszterium. A magy. kir. vallás- és közoktatási miniszterium következő rendeletet bocsátott ki valamennyi közalapítványi kerületi gazdasági főtisztisnek:

Bizalmas uton értesemre esett, hogy az alapítványi jóságokon találtató, részint történelmi részint műregészeti szempontból érdekes épületek és épületi maradványok fenntartására eddigelé mi gond sem fordított; sőt, hogy ily történelmi emlékek hol az idő viszontagságainak védtelenül kitéve végpusztulásnak indulni engedtetnek, hol pedig minden kegyeleti érzelem mellözésével credeti rendeltetésüktől merőben eltérő czélokra használ-tatnak.

Minthogy pedig minden mivel s történelmére tartó nemzet szent kötelemének ismeri: elődei munkásságának tisztet nyomait, a mennyire lehet, az enyészettől megóvni, s ez hazánkban és korunkban annál szilkségesebb, mennél inkább tapasztaljuk, hogy a mit műemlékekből a mult századok viharai megkíméltek, az újabb kor közönyve végpusztulásnak indulni engedé: nem mulaszthatom el a főtisztisg figyelmét a kerületéhez tartozó alapítványi javakon találtató műemlékekre annál inkább irányzani, mennél inkább meg vagyok győződve, hogy sok helyen egy kis gond s utántekintés, más helyen néhány forintnyi költséggel eszközölt igazítás elégségesnek bizonyuland arra, hogy a nemzeti mult egy egy tisztas ereklýje a jövő nemzedékek számára megtartassék.

E czélból, s addig is, mig e tekintetben a magyar tudományos akademia régészeti osztályával egyetértőleg a főtisztisg részletes utasítással ellátatnák, elvárom a főtisztisg hazafias buzgalmtól, miszerint időnkint teendő tisztu utasási közben magának az alapítványi jóságokon találtató műregészeti vagy történelmi érdekt épületek, épületmaradványok, mint: római erődítések, vízvezetések, régi egyházak, zárdá és vármokról s az azokhoz csatolt történelmi hagyományokról szemle utján tudomást szerezni iparkodjat; a mennyiben pedig azok fenntartása némi igazítást (támogatást, alafalazást stb.) igényelne, ennek eszközlése iránt a f. évi 5501. sz. a kibocsátott utasítás 8 §-ban megállapított maximalis összeg erejéig, a lehető legnagyobb takarékosag szemmel tartván s utólagos följelentés köteleessége mellett — intézkedni nem késend.

A mennyiben valamely különösen érdekes műemlék fenntartására a fentemlített §-ban kitett maximal-összeget meghaladó költségek szilkséget tetnek, elvárom a főtisztisgétől, miszerint a kegyuri épületek fenntartása s helyreigazítása iránt folyó évi 9375. sz. a kibocsátott utasítás értelmében a szilkséges felvételeket s terveket az illető államépítészeti hivatal közreműködésével elkészíttetni, s azokat véleményes jelentése kíséretében hozzáam annak idején beklüldenü sietend.

Minthogy pedig oly végre, hogy a szilkséges költségek fedezéséről annak idején gondoskodhas-sam, de a többi részletes intézkedések elrendelése végett is, s multhatlan szilkséges lévén, ezen műemlékek lehető részletes jegyzékét birni, — meghagyom ezennel a főtisztisgnek, miszerint a % alá zárt minta szerint alattas közgegi által uradalmankint kimutatást készítsen, s azt netáni észrevételeivel kiegészítve, ez év végeig véleményes jelentése kíséretében, melyben az e részben már tett, vagy jövőre a szilkséghez képest teendő intézkedések, s az azok ötletéből felmerülendő költségek, habár csak hozzávetőleg is, megérintendők, — hozzáam terjessze föl.

Közmunka miniszterium.

Ha békétlen sovágásunk néha a türelmetlenség szavain hagy is szólni, nem panaszkodhatik reánk a közlekedési miniszterium, mert a kormány cselekményeinek activ rovatában legtöbbet azt emlitjük.

Mert anyagi ugy mint szellemi fejlődésünk ezen miniszterium tehet legtöbbet a vasutak sebes kifejtése által.

Alig bir vaspálya az alá feltérjesz. És ezen Az első lan s mig ez les el nem jár birja magát. Pedig ez a vasuti fejldegenit a s Minő re körűl s minő ban, ettől függ válatatok k Tul a k oly nehézké lábra, mely kítartás és tárgyalását. Berlin meg, ottani fön a miniszter bank neki e hét Csőtört dély. Alku műve volt. Szomsz hozni, mi a vett volna is Van kö mely hat b Hogy a a sor ezt ne terveket és ha szilkség lehetett vo vég tárgya legyen. Nagy szomszédok befészkelné

Mag kezdünk ki vitákból ki batják lass a politika emésztenek Politik melyben m Pedig normalis fe nem fordít Ezért hára már n lálkozunk. A P. a miskolczi Visontaitól Néklü van, mitől ez a Vison feltűnőbb. Még n natióinkba valahol, a kereskede E nél delmi sz hanem m fogunk int természetess lem utjáb forgalmun ránál ug azok ter dezze.

Midő első kérdé világrekes Ha ig rövidebb u versenybe Ezért pontra eur irányát, helyesebb véleménye A M coak bel f Ha n egyik vilá stúk s Pe ezen von Lengyelon Miskolczo Akar a Vereczk egy vilá és m nak a Le lal kell ve is a lehet

...sítás részvények által működjük...
...zhatni fel elvon...
...biztosabban az...
...irányt.
...a vasuti éj...
...töleg a törvény...
...elvé, s hogy a...
...ország vas crei...
...érdés meg...
...tségen, melyek...
...knak, attól függ...
...tek és a vas...
...és mily el...
...pálya kiépítését

...t erélyesen tá...
...asutak káraitól...
...leg tere nyílik

...lése.

...atási mi...
...állás- és közök...
...leletet bocsátott...
...leti gazdasági

...t, hogy az ala...
...történelmi...
...dekes építletek...
...ara eddigelé mi...
...történelmi em...
...védtelenül ki...
...dteknek, hol pe...
...zeseivel eredeti...
...blokra használ...

...s történelmére...
...elődei mu...
...nyire lehet, az...
...an és korunk...
...kább tapasztal...
...mult századok...
...köznyelvé vég...
...mulasztatom...
...ez tartozó ala...
...ekre annál in...
...gyakog győ...
...s utántekin...
...könyveléssel...
...nyuland arra...
...es erekljéje a...
...sék.

...ntetben a ma...
...nti osztályával...
...sítással ellát...
...buzgalmától...
...szásai közbe...
...található mű...
...etek, építlet...
...okról, vízvezet...
...romokról s az...
...vokról szemle...
...a mennyiben...
...támogatást...
...közlelése iránt...
...s s s-ban meg...
...lehető legna...
...s utólagos...
...szekedni nem

...ösen érdekes...
...s-ban kitett...
...eg szűkséget...
...rint a kegy...
...szítása iránt...
...sítás értelme...
...eket az illető...
...ével elkészít...
...s kíséretében

...a szűkséges...
...ondokosba...
...elfordulása...
...en, ezen m...
...írni, — meg...
...rint a kegy...
...sítás iránt...
...sítás értelme...
...eket az illető...
...ével elkészít...
...s kíséretében

...terium...
...brelmetlenség...
...hatik reánk...
...kormány cse...
...bbet azt em...

...fejlesztünk...
...asutak sebes

Alig bírjuk megvárni, míg már vagy csak egy vaspálya az országgyűlés végleges elhatározása alá felterjesztetik.

Es ezen békétlenkedés természetese.

Az első felterjesztés hordereje kiszámíthatatlan, s míg ez meg nem történt, míg az országgyűlés el nem jár a tárgyalásban, addig senki sem bírja magát tájékozni.

Pedig ezen tájékozás dönti el közelebbi időre a vasuti fejlődés sorsát. Ez felhatalonítja vagy elidegeníti a szükséges erőket.

Minő rendszerrel jár el a kormány a vasutak körül s minő az országgyűlés eljárása a tárgyalásban, ettől függ a kedv vagy elidegenedés a vaspálya vállalatok körül.

Tul a Lajthán már a kormány tárgyalásaiban oly nehézkes és hosszadalmas rendszer kapott lábra, mely miatt évek teltek el, míg borzasztó kártartás és ernyedetlen működés egy vaspálya tárgyalását keresztül vihette.

Berlinben a múlt évben egy angol jelent meg ottani társulat szövetségese, ki azonban hétéfőn a miniszternek kijelenté, hogy öt foglalkozásai egy hétül tovább nem engedik mulatni, ha a miniszter bankháznak részvétét kívánatosnak tartja, neki e hét alatt végkép tisztába kell jönie.

Csőörtökön kiadott neki a bevégzett engedély. Alku, egyezmény, expeditió négy nap műve volt.

Szomszédainknál mi több példát tudnánk felhozni, mi annyi évet, egyet sem, mi annyi hónapot vett volna igénybe.

Van közmunka miniszteri munkánál kész terv, mely hat hónapja beadott.

Hogy az előterjesztésre még nem kerültethet a sor ezt nem panaszoljuk fel, de ennyi idő alatt a terveket és kiszámításokat átvizsgálni, a vonalat ha szükségesnek tartják, megjárati csakugyan lehetett volna, hogy a munka készen álljon s a vég tárgyalás, vagy alkura az ügy előkészítve legyen.

Nagy szerencsétlenségnek tartanók, ha a szomszédok lassúsága s nehézsége nálunk is befeszelné magát.

Lapszemle.

Magyar lapok. Szintén jól esik, hogy kezdünk már az alkalmány kérdéseinkről meddő vitákból kibontakozni, s a lapok másfelé is fordítják lassankint figyelmüket. Noha még mindig a politika meddő kérdései igen sok tért s időt emésztnek fel.

Politika és jog még mindig a kedvenc kör, melyben mozogni szerettünk.

Pedig bármit tesszünk, addig nem leszünk a normális fejlődés sodrában, míg kiválóbb gondot nem fordítunk az anyagi dolgokra.

Ezért esik jól, ha a vezérlapok hasábjain vala hára már másféle, különösen realis ügyekkel is találkoznak.

A P. Napló néhány lapjában hoz cikketek a miskolci vaspálya vonalozásának érdekében — Visontaitól.

Nekünk ily kérdések fejtegetésénél egy hibánk van, mitől minél hamarabb menekednünk kell, és ez a Visontai értekezésének hiánya, mi annál feltűnőbb, mert ő az új generáció embere.

Még mindig nem akarunk közlekedési kombinációinkban kissé a határon túl tekinteni. Pedig ha valahol, a vaspályáknál csak általános európai kereskedelmi tekintetek döntenek.

E nélkül, ha t. i. mi ezen világkereskedelmi szempontokra nem leszünk ügyekkel, hanem mindent a particularismus tekinteteiből fogunk intézni akarni, meg fog történni, hogy a természettől hazánkhoz utalt transito-kereskedelem utjában kikerül s mi maradunk itt belső földi forgalmunk sovány kenyerén. Pedig okszerű eljárásnál úgy lehet pályáinkat szabályozni, hogy azok terheit jobbadán a külföld forgalma felelőre.

Midőn tehát vaspálya vonalozásról van szó, első kérdésünknek kell lenni: ezen vonalnak lehet-e világkereskedelmi hivatása?

Ha igen, akkor áldozatokkal is a lehető leg-rövidebb utat kell választanunk, mert különben a versenyben elbuktatunk.

Ezért szerettem volna, ha Visontai is ez álláspontra emelkedik s innen védi vonalozásának főirányát, nemcsak mert ez a legmagasabb s legbelsőbb nézpont, de mert e madártávlatról nyer véleményes legérvebb nyomatékot is.

A Miskolc-pesti vonal külkereskedelmi vagy csak bel fontosságú vonal-e? Ez az első kérdés.

Ha már most Europa téképére tekintünk s egyik világkereskedelmi pontul Adria caucását vesszük s Pesten keresztül egy légvonalat húzunk, ezen vonal Gallicziát fővárosában s keleti nagy Lengyelországot vája keresztül, de egyszersmind Miskolcot is érinti.

Akár tehát az eperjes-praemyal-i vonal, akár a Verecke-stryi létesüljön, Miskolczt mindenképpen egy világkereskedelmi út fontos pontja leendő.

Es mert ez esetben, ha ez kiépül, ezen vonalnak a Lemberg-Oderberg-Lundenburg-bécsi vonallal kell versenyezni, természetese, hogy áldozatokkal is a lehető leg-rövidebb utat kell választani.

Nem csekély fontosságú kérdés az: vajjon a miskolc-pesti vonal egyedül a beltörzsalom vagy egyszersmind Lemberg által az észak-keleti egész áru s személyforgalom közvetítője legyen az Adriához és Bécsbe.

Ha a verseny diadalmasan állja ki, e vonal lesz az ország egyik legelőkelőbb s legjövendőbb pályája, hol a forgalom nagy részét az átmenő kereskedés fedezi.

S ily tekintetek irányában el kell belföldi pályáinknál enyészni minden particularis tekinteteknek, sőt még a költség sem jó számításba, mert Lembergtől Bécsig a két pályavonalon Lundenburg vagy Pest felé csak néhány óra s néhány mérföld a különbség, mit mi csak egy szárnyalhatunk túl, ha a pálya vitelében az ut rövidségére a lehetőségig ügyelünk.

Ezen szempont aztán még nagyobb fontosságban emeli ki azon érdeket, mely Eger és Gyöngyös városok érintéséhez csatlakozik, miután aránytalanul több kereskedelmi érdek főződik ezen roppant bőséges vidék Galliczia s keleti Lengyelországgal egyenes összeköttetéséhez mint az alantabb fekvő rónaságnak, s így Eger és Gyöngyös mellett nemcsak a kereskedelmi érdek, de a rövidség mellett még a verseny is követeli, hogy azon rövid vonal még áldozatokkal is előnybe állíttassék.

Különb a mai tudomány állása már annyira haladott, hogy ha Várad és Kolozsvár, Károlyváros és Fiume közti magaslakot nem ijesztenek el, bizonyára Gyöngyös és Eger valamint Miskolczt közti kisebbszéri hegyvidék az újabb technika előtt nem akadály.

A kiépítés drágasága is, kivéve hol tunellekre volna szükség, épen nem oly nagy, minőnek azt sokan képzelik, mióta a gépek tökéletesítése, s a tapasztalás oly előmenetelt tett, hogy a forgalomban megtartva az esés s emelkedés helyes mértékeit, mit sem tesz a fel- és lemenetel s Brassy egyik pályájánál 56 vizosztót épített s ellenléjtöket is felhasznál az építés nagy előnyére, s a forgalom minden kára vagy hátránya nélkül.

Meglehetünk azért győződve, hogy 4—5 mföld különbség a távolságban világkereskedelmi s versenyző vonalnal sokkal fontosabb, hogyssem azt nagyszéri akadályok esetén kivül, minők itt nem is lehetnek, fel lehetne áldozni, de 4—5 mföld építésének ára már nagy akadályok költségeit is képes kipótolni.

Azért tehát Gyöngyös-Eger-Miskolczt minden áron, ha drágább is, mert ha drágább lesz is, de annál jövendőbb is lesz a külforgalom által.

Bécsi Lapok. Ő Felsője nov. 7-ikén 1/5 órakor érkezett meg a bécsi pályaudvarba, hol a legmagasabb polgári és katonai tekintélyek, a két háznak kitöltötte, a polgármester és közési tanácsosok által fogadtatott. Zelinka polgármester hosszas beszédben üdvözölte ő Felsőjét, melyben kiemelte, hogy ő Felsőjének Párisban mondott szavai egész Ausztriában öröndetes viszhangra találtak, mert csak ktl- és belbélke által, szabadellvű és népszerű törvények védelme alatt van biztosítva Ausztria szerencsége. Ő Felsője a székvaros lakosainak részéről tapasztalt szívélyes fogadtatást megköszönvén oda nyilatkozott, hogy a rokonszenven, melyet ő Felsője egész Franciaországban tapasztalt, különösen azon meggyőződésen alapszik, hogy az egytlés által belsőleg megerősödött Ausztria ismét elfoglalandja azon helyet, mely illeti. Ausztria erősítésére tehát a békét szükséges fenntartani. E tapasztalatok csak erőt nyújthatnak ő Felsőjének a választott pályán bátorsággal előrehaladni; a miben minden hazai Ausztriai lakos támogatására számít. — Ezután ő Felsője nyitott kocsin vonult a várakba a népes utcákon át.

Beust kanczellár Párisból köriratott bocsátott volna ki, melyben Ausztriának a jelen politikai ügyekben elfoglalt állását fejtegeti. E köriratban ki van mondva, hogy az Ausztriai kormány élénk megelégedéssel állapítja meg Franciaország és Ausztria nézeteinek tökéletes egyezését minden fontos függő politikai kérdésben. Ezen egyezés a helyzetnek és eseményeknek természetese következménye a nélkül, hogy szövetségben alapulna. Szövetségről szó sincsen Ausztria a német ügyekben idegen minden közbejárástól, mely ügyek egyes egyedül a német népet illetik, a melyre szabadon rá kell hagyni, hogy saját jövőjét megalapítsa. — Ausztria megelégedéssel vette tudomásul, hogy a francia és orosz képviselők által a portánál Kreta ügyében tett lépések, barátságos tanács színezetével bírnak és épen nem öltöztek fenyegetés alakjába. Franciaország és Ausztria ezután a keleti ügyben minden lépést egytlésen tesz. — Az olasz zavaroktól Ausztria ezután is távol fogja magát tartani, a mint a szeptemberi szerződéshez nincs is semmi köze. A francia kormány abbéli törekvéseit azonban, melyek szerint az egyház és egyszersmind Olaszország érdekeit védő megoldási módot igyekszik felállítani, legjobb kívánataival kíséri. Ha más hatalmak meghívást kapnának a kérdés eldöntésében részt venni, úgy Ausztria nem fogná magát visszavonni, e felhívásnak eleget tenni és örömmel járulna ahhoz, hogy Olaszország és Róma között a béke helyreállíttassék.

BELFÖLD.

Győrnek is jutott szerep, azon muni cipálás concert academique ban, melynek nyitánya Borsós és Heves által oly erős hangszereléssel adatott elő.

Természetesnek találjuk az aggodalmakat, melyek a parlamentaris formák folytonos fejlődése folytán — a megyei önkormányzat jövője iránt minden oldalról nyilatkozik.

S ha ez erdemben törvényesített formák között, a municipiumok önkormányzatának megóvása tekintetéből a honpolgárok közös actióba lépnek, hogy az alkotmányos garantiák egyik lényeges tényezőjének, a megyéknek, az új állami viszonyok között megfelelő szervezetet szerezzenek; ez polgári jog, melyet a törvény mindenki számára biztosít.

Mindezen mozgalmak, mely egyrészt a törvényhozást inteni látszanak, hogy a megyei élet anomaliáit üdvös törvények alkotása által minél előbb megszüntetni igyekeznek; ugy másrészt higgadt, öntudatos eljárásra szólítják a pártokat s a törvényes állapotok tisztelgetnek.

Győr megye tehát szintén összeült, s egytlési tanácskozomány után, melynek részleteit heves diskussiók, zajos viták képezik, ily értelmű határozat lön elfogadva:

A megye közönsége a mostani átalakulási korszak nyomasztó veszélyességét jól ismeri, és tudja, hogy a m. kir. miniszteriumnak számtalan majd legyőzhetlen akadályokkal kell találkoznia, melyek legjobban hazafini szándokú törekvéseit meg-híusítással fenyegetik. A felelős kormány és municipiumok közötti viszony törvény által körvonalozva mindaddig nincsen, s könnyen megtörténhetik, hogy egyik részről a hon boldogítására irányzott tiszta hazafini szándék is, a másik részről jogos hatáskör túlterjeszkedési vádjával gyansítatik; a megye közönségétől távol van azon gondolat mintha ő a felelős miniszterium kormányzását neheztelni szándékoznék. De más részről a megye közönsége, a köztörvényhatóságokat az alkotmányosság oly hástáinak tekinti, melyek a felelős kormányval összhangzásba hozva, s ezzel egytltt működve, hivatva vanak, a közhazát és alkotmányt, a nemzetet ugy mint magát a szent koronát megmenteni, s ugyanazért határozatképen kimondja: mikétt sem ősi, sem pedig az újban körvonalozott alkotmányunkkal összeegyeztethetőnek nem találja a magas kormány által igényelt azon jogot, hogy a kormányi rendeletek folytán a municipiumok önkormányzati jogát a biztományi ütlések betiltásával felttggeszthesse.

Ezen határozat az országgyűlés elé mint kérvény levén küldendő, oly cselekmény jellemet ölti az fel, mely ellen jogos kifogása senkinek sem lehet, miután a megyének, a törvénykezési jog elvesztése után is kell, hogy petitionális joga megmaradjon.

Ezzel érintkezik az, a legislatívával. Sajnálatunkat kell tehát kifejeznünk, hogy ezen határozat megkezdésében a megye főispánja, főispáni székéről való lemondását kijelenté. E lépésre kellő okot meg a pártfegyelenben, s a közbizalom természetében sem találunk. Egyszerű kérvény az országgyűlés elé, ha talán az nem is találkoznék mindenn a főispán ur meggyőződésével, még nem párt-programm, mely felelem vagy leszavaz.

Pest városa törvényhatóságának f hó 6. tartott közgyűlésében azon képviselők, kik a honvéd segélyezési alap növelése céljából gyűjtési ivetek kaptak, felhivattak izeket f. hó 14-keig. Weisz Bernát, biztományi pénztárnok urhoz áttenni, még akkor is, ha izeikre aláírások nem tettek volna.

Az egyszégyüli biztománygye ötök körházi helyiséget vett fel a Róchus körház átellenében levő Heinrich féle házban. A kibérlés 2200 forint évi bérfizetés mellett jóváhagyatott.

Trefort Agoston, Gaus Ábrahám, Rózsza Lajos, egy tervben levő vasuti waggon-gyár felállításra céljából 13 holdnyi területnek örök ároni eladatását kérvényezték. A kérvényezett 13 hold, holdja 800 forintot számítva, csakugyan megadatni rendeltetett azon kikötés mellett, hogy az semmi más célra ne használtsák. A „Concordia” gőzmalom mellett tervezett Károly-fonó gyár számára 3820 négyszög ölnyi tér, öle 8 forint jával — határozatát eladati.

Haris Sándor képviselő interpellálja a főpolgármestert, hogy mi történt legyen Thaisz Eleknek, tiszti kereset alá fogatása ügyében? A tiszti főügyész kijelenti, hogy a keresetlevél készen van, de annak mellékleteit két példányban kelletvén beadni, annak elkészítésére kellő ideje nem volt.

Fontos tárgy volt Pest városára nézve a m. kir. belügyminiszteriumtól beérkezett egy indítvány, mely arra vonatkozik, hogy miután Pest városa fogyasztási és kövezeti várn jövendeleiben — eddig a köze és a volt es. kir. pénzügyi hatóság, közti viszony folytán — felette nagy rövidséget tapasztalt, a fennálló szerződést a f. évi július 1-jére már felmondta. Kieneli a miniszteri rendelet, a kereskedés és forgalom céljából a vámsorompók felállítására Pest és Buda közt zsbizbítólag hatna; — és felhívja a közönséget annak kimutatására, miben áll ezen megrövidítés? mikép lenne orvosolható ezen baj. S minők lennének az ebbéli intézkedések?

Ezen miniszteri rendelet már előbb adatott ki véleményes nyilatkozat végett Cserernaly Ferenc főszámvényének, s ennek minden pontjában alaposan indokolt jelentése is felolvastatott; — előadtván abban, hogy a már előbb felterjesztett új szerződési tervezett sem a három város állam fogyasztási adó területének felbontását, sem pedig a Duna-parti városok közt új sorompók felállításának szükségét nem foglalja magában; sőt ilyeneket abból következtetni sem lehet. — Ezen új szerződés szerint nem kíván egyebet a város, mint hogy eme javadalmainak beszedését teljesítő állampénzügyi katóság, a kezelésére bizott beszedésekről a városnak számot adjon, s ezen számadás alapján az összeg, mely Pest városát jogosan illeti, Pest városának adassék is ki, és ne az 1851-ik évben megállapított aránytalan kulcs

szertint osztássek szét a három város közt az egye tenlegesen beszedett jövedelem.

A közgyűlés ragaszkodván előbbi határozatához, a főszámvénynek kimértéhen felvilágosító jelentése szerint a m. k. belügyminiszteriumtól értesíteni rendelte; egyttal utasította a javadalmi biztományt a város jövedelmére vonatkozó tarifáknak átvizsgálására, és javaslat tétel végett, mi módon lehetne a város által 1848-ki evig használt jogos tarifáknak újjból életbe léptetése.

Kolozsvár városának közönsége

viszsaakarván pattantani a nyilat, melyet helytelen baloldali törvények, a közvélemény és a józan többség meggyőződése ellen fövelltek — f. hó 5-ken gyűlést tartott, mely alkalommal határozatlan kimondta, hogy ő is az országgyűlési többség politikáját valja, s a jobb oldalhoz tartozik.

Kérdés intézettek a multkor képviselőválasztás alkalomával történt botrányok és igaztások indító okai iránt. A polgármester, mint szintén részese az igaztásoknak, ügyes fogásokkal igyekezett a kérdés ellen változtatni, de nem sikerült. Sőt a választási biztomány egyik tagja oda nyilatkozott, hogy a polgármester ur többször lön felszólította a rend helyreállítására, — de sikertelenül.

A tisztviselőseg, az elküvetett mulasztásokért, jegyzőkönyvileg megrovatott.

A városi közönség azonban még ezzel nem elégedhetett meg. Bizalmának hangzatos nyilvánulást akart adni a felelős kormányzat irányában. Bizalmat szavazott tehát gr. Mikó Imre ó exájának s az összes miniszteriumnak.

Ez következetes szívnallás azon előfordulható fettevés irányában, mintha Kolozsvár közönsége előbbi meggyőződését változtatva, a baloldali politikáját fogadná el. A nemzeti kormány működésében bizton haladhat előre, midőn akaratát és elveit a haza nagy többsége támogatja.

KÜLFÖLD.

Ha valaki azt hinné, hogy a politikai felszólalások lebegő kérdés t. i. a római ügy a mentaui catastropha által be van fejezve, vagy csak annyit is gondolna, hogy a kérdés megoldása könnyebbé vált, az nagyon esalódnék. Ellenkezőleg azt mondhatni, hogy az ügy sokkal komolyabb fordulatot vett s megoldásához új feltételek új tényezők igen igen megnehezítik a megoldást, sőt a diplomatia eljárás szabad folyamára oly nyomást gyakorolhatnak, mely a higgadt megoldás helyett nem is tisztán politikai érdekek parancs szavát állítja fel legfelsőbb kiindulási pontul, de mely az ekkeseredés és szenvedély hullámába sodorhatja az ügyet.

Most már épen nem titok, hogy Garibaldi csapatait nem a pápai zuavok, hanem a pápai és francia egyesült erő semmisítette meg. — Meg akartuk olvasónkat a hírtől kiemélni, mivel valódsága kétes volt; de most már francia lapok is bevallják a tényt, melyet ezelőtt csak olasz pápa ellenes lapok hirdettek.

Azt mondtuk, hogy e tény megnehezítette a kérdés megoldását és pedig oly feltételekhez köztötte, melyeket létesíteni az ész legnagyobb erő megfeszítése mellett is szerlelett nehéz, miután a szenvedély és ekkeseredés ellen kell küzdeni.

„A francia hadsereg bevonulásának napja — írják Rómából a „Nat. Ztg.” nak egyik legesetebbn napja Olaszország történetének, sőtettebb mint Novara, Custozza és Lissa. Nemzeti szerencsétlenség tekintetében csak Cavour halála tehető mellé.” — Továbbá: „A bevonuló csapatok büszkéek voltak, de komorak. Egyetlen vídám arcolt nem lehetett látni, mindentit legnagyobb halgatagság és komolyság! Az itakon álló népsoroktól halgatagok voltak és szegénytelő lesújtva stb.”

Ha e mellett tekintetbe vesszük, hogy az olasz miniszterium nov. 8-ikán felhatalmazta a katonai parancsnokságokat, miszerint a körülményekhez képest az ostromállapotot kihirdethessék, hogy Miláno és Páviában lázadás tört ki, melyben ver folyt és a csapatok nagy erelyt voltak kénytelenek kifejteni annak elnyomására, hogy Párisban nov. 4-én a porte S. Martin-on komoly színezitű demonstrációk voltak, melyeknek folytán a rákövetkező éjjel befogatások történtek egyes lakokban: — hogy a bíróság szabadon bocsátotta azon egyveket, kik a hotel de la Ville-i banket alkalmával elfogattak, mivel az akkori, lapunkban tudtatott, kifakadások nem büntetésre méltók: akkor nagyon világos öltötnk a beuonulás, melyet a körülmények alakulása az olasz és francia népre gyakorolt és a hangulat, melyben e két leginkább érdekelt nép van és ha a mai kor demokratikus elemének hatalmát tekintet nélkül hagyni nem akarjuk — aligha binni fogjuk, hogy a kérdés megoldása megkönnyebbült.

A német lapok egyarant hangosztatják, hogy Franciaországban nem sok oka lehet legújában Olaszországban aratot diadala felett öröndeni. Az olasz nép el fog fordulni a fejedelmektől, ki a custozai és lissai eseményeket azzal tetézte, hogy azon embert, kinek koronáját nagyrésben közönségeti, oly lovagiatlan bánásmódban részesítette és gyűlölettel fog elteni azon beavatkozó irányában, ki a nemzet törekvéseit erőszakkal nyomja el és hatalmával megsérti azon szerződést, melyek megtartására a másik szerződő felett kényszeríti.

Habár mi e hangoknak nem tulajdonítunk is politikai jogosultságot; de az ekkeseredés és szenvedély oly syntomainak tartjuk, melyek a baj orvosolását szerlelett nehezé teszik.

A francia hadügyminiszter is elhatározta a már feloldott negyedik csapat újraszervezését és az aktív csapatokat néhány helyen Claidini parancsnoksága alatt összpontosítani.

A berlini kormány e francia intézkedéssel szemben kijelentette, hogy a kérdés megoldásához csak azon feltétel alatt szólhat, ha a francia megszállás megszüntetetik, és a „Prov. Corr.” azt írja, hogy a porosz kormány ezután is a béke fenntartásának érdekében érvényesítendő kívánatait és tanácsait.

A Moustier körirata által kilátásba helyezett konferenciákra sem történetek még meg a formális meghívások. Eddigelő e tárgy csak bizalmas szóváltások körére szorítokzik. Es Poroszországnak magatartása is nagyon megnehezíti ezeknek léte

stülését mintán a dolgok jelen állásában Franciaország irányában támaszt követeléseket, melyeket ez már csak azért sem fog oly könnyen teljesíteni, mivel Poroszország részéről jönnek s Franciaország a berlini udvar irányában mutatna engedékenységet, bebizonnyítván ez által, hogy erre rászorul.

De ha az európai értekezlet létre is jön: ez a kérdést végleg vagy hosszabb időre csak úgy oldhatja meg, hogy vagy Róma vagy Olaszország léte felett pálezt tör. Az első lehetetlen, ha csak a katolikus fejedelmek a vallást az államoktól függővé tenni nem akarják, — a mit pedig nem akarhatnak, a második mily nehéz, azt nem kell igazolnunk, ha arra gondolunk, hogy az olasz nép évtizedeken át tett törekvéseinek vívmányai volna az egyszerre megsemmisítve.

Franciaország. Lavalette visszalépése, ki a korbácsolás ellen volt bizonyos, Utóául Pinar vagy Rouher van kitéve.
Párisban november 4-ikén csoportosulások történtek a Porte St. Martin és az Ecole des Arts et Metiersnél. Ezek azonban a hatóságok felszólítására eloszlottak. Egyre kiáltották: „A bas l'inter-vention.“ Este e csoportosulások ismétlődésére és a parancsnok mindennemű elővigyázati rendszabályt létesített, hogy komoly mozgalmaknak ellen lehessen állani. Páris élénk izgatottságban van, mivel összejött a köztársasági bizottság, mely felette komoly szintőlhet. A császárt is értesítették a dolgok állásáról.

Törökországban is nagyobb szerű hadszere-
lések történtek, mint az pétervári hírek állítják. Törökország 50,000 hátútló fegyvert vásárolt. Tavaszra 60,000 gyalog ily fegyverrel leendene felszerelve. Erzerum és Kars nagyon erősítetik. Konstantinápolyból nehéz vonósvívű ágyúkat szállítanak át Kisásziába.

A porta a nagyhatalmak minapi jegyzékére azt válaszolta, hogy szívesen elváltja a felelősséget Kandiabani magatartásáért és csak azt kívánja, hogy a hatalmak tartózkodjanak minden beavatkozástól.

Nyílt levelezés a hazai irodalom érdekében.

A „Fővárosi Lapok“-kal kell egynehány őszinte szót váltanunk és pedig a hazai irodalom érdekében.
Ez — őszintén legyen mondva — kedves kötelesség.
Okos, elfogulatlan és a kor színvonalán álló emberekkel vitába ereszkedni és pedig oly dolgok felett, melyek a haza legszentebb ügyeit illetik, — ez oly feladat, melyet, ha adva nincs, keresni kell.
Mert az ilyen körülmények közt megkezdett, minden személyeskedés nélkül folytatott s így minden szenvedély nélkül bevégzett vitának eredménye nem lehet más, mint az, hogy vagy az egyik

fél tanúl a másiktól, vagy pedig — a mi legtöbb ízben megtörténik — mindketten tanulnak egymástól, mert a kölcsönös objectív eszmecsere folyamában az eszmék tisztulnak, a fogalmak fejlődnek s az egyetértés — bekövetkezik.
Ha magán vitákban nagyon is gyakran megtörténik, hogy a disputatívó végre is ezen szavakkal fejeztetik be: „hisz azt mondom én is“, akkor nem történt egyéb, mint az, hogy a vitaközös folyamában a perlekedő felek eszméi megtisztultak, és hogy a megtisztult eszmékből, mind praemissákból, a logikai törvények szerint természetesen szükségesekkel ugyanazon következményekhez kellett jutniok.

Az ilyen, azaz „elfogulatlan“ emberek közti vitának végén a vitaközösnek mindnyájuknak van igazsága.
Azaz, mindnyájan tanultak és pedig sokszor nem egymástól, hanem magától a vitaközös-től, vagyis jobban mondva, saját önmaguktól, mert a vita alkalmával fejlesztették a saját fogalmaikat, tisztázták saját eszméiket.

Mert, hogy valaki saját fogalmait másra ruházza át, és hogy saját eszméit másra ostromolja, az — a psychologia megrendíthetetlen törvényei szerint — teljes lehetetlen.
Valamint minden képzés önképzés, úgy minden capacitálás is csak öncapacitálás.

Midőn ezen előzményeket előre bocsátva a „Független Lapok“-nak válaszulól kedves kötelességünknek tartjuk, azon reményben keesegtetjük magunkat, hogy ezen szóváltásnak végeredménye nem lesz oly nagy zivatar, mint a minővel multkor az ugyanazon rovatban a szerzetes és világi tanárok közti harc végződött, hanem — a félreértésnek békés kiegyenlítése, s ennél fogva a rövid „borúra hosszú derű.“

A „Fővárosi Lapok“ ez idei 256 iki számában ismét rólunk megemlékezvén, és legjobb szándékú működésünkre méltányolván mindenekelőtt megdicsérnek bennünket, mondván, hogy sok, kitűnő tollal írt cikket közlöttünk.
Ha csak oly ambícióval bírnánk, mely minél több dicséretre irányul, egyszerűen megköszönnök e bököt, annál inkább, mert oly irodalmi közlöny részéről kaptuk azt, a melylyel sok tekintetben nem ugyanazon fedél alatt lakunk, s a melyt helyt mint mások, úgy irántunk sem részrehajló; mind amellel — hogy őszinték legyünk — megvalljuk, hogy ezen elismerés a „Főv. Lapok“ részéről annál jobban esett szívünknek, mennél inkább kellett azon sajnos tapasztalást tennünk, hogy éppen a velünk sok tekintetben egy fedél alatt lakó körök irántunk nemcsak nem elismerők, hanem —
Rajtunk is bizonyult be azon szomorú közmondás, mely szerint „rara est concordia fratrum.“

Azonban elnyomjuk elkeseredéstünket. T. olvasóink úgyis tudják, hogy nem rózsás virányokon halad az, a ki azon uton halad, a melyet mi választani — kötelességünknek tartottuk.
De erről majd máskor.
A „Főv. Lapok“ helyeslik azon cikkekinket is, melyeket legközlelebb az „irodalom és népművészet“ cím alatt közlöttünk, mindamellett kifogást tesznek egy állításunk ellen, a hol t. i. azt mondjuk: hogy a mostani kor nem éri be a novelákkal és versekkel, hanem egészségesebb táplálék után sóvárog.
Ezen állítás nem tetszik a „Főv. Lapok“-nak. És mért?
Azért, mert — mondjuk ki egyszerűen — félreért bennünket, midőn azt gondolja, hogy mi a szépirodalmat „kicsinyeljük“ s ezért „egyoldalúak“ vagyunk. Csak pedans tanár szempont — ugy mondja — tekintheti a szépirodalom termékeit nem egészséges termékeknek.
Legyen szabad ez alkalommal is őszintéknek lennünk, mint — mindig szoktunk azok lenni; talán megértjük egymást.

A kérdéses cikket csakugyan tanár írta, és pedig a legelső világirodalmak egyikének tanára.
Ez ezen körülmény súlyosbítja bibáját, ha t. i. csakugyan a szépirodalmat általában nem egészséges tápláléknek tekinti és ezért természetesen kicsinyli.
Mert ezen esetben nem is volna irodalmi tanár, hanem pedans iskolamester.

De hogy ezen súlyos vádat magától elhárítsa, engedje meg a t. olvasó-közönség, hogy mint tanár védelmezze magát.
Itt mindenekelőtt három kérdéssel van szó. Először is a tudomány és költészetről általában.
Másodszor ezeknek egymáshoz viszonyáról.
Harmadszor ezeknek képviselteséről hazai irodalmunkban stb. stb.

Ne ijedjenek meg t. olvasóink, hogy nagyon is hosszadalmasak leszünk. Tudjuk, hogy az írott betű nem élő szó, hogy a hirlap hasábjai nem egyetemi tanszék s végre, hogy az olvasó nem rendes hallgató, a ki más okoknál fogva kénytelen egy óráig kinlódni a collegiumban, akár tetszik neki, akár nem.
S ezért iparkodni fogunk lehető rövidke lenni. Valamint a tudomány, ugy a költészet is az emberi szellem productuma, kifolyása. Ez tény.
Már — hogy mélyebb psychologiai nyomozásokba ne bocsátkozzunk —, már a közönséges életben is az ember szellemi működésének különböző irányait két fő-irányra vezetük vissza, midőn t. i. az észreveget, emlékeztet, képzelmet, értelmet, gondolkodást és ést együttesen elmének vagy még concretebb kifejezéssel fej-nek, az érzelmeket,

indulatokat, vágyakat, szenvedélyeket akaratot együttesen kedélynek vagy concretebb kifejezéssel: szívnek nevezik.
Elme és kedély; fej és szív, ez a kettő teszi az embert emberré.
Az első képezi a világosságot, fényt, a másik a meleget. Mindkettő elkerülhetlenül szükséges az embernek, hogy éljen.
Fény nélkül vak maradna, meleg nélkül megfagyana testileg; — s épügy elme nélkül vak maradna, kedély nélkül megmerevedne lelkileg.
Már ebből is kitetszik, mit tartunk mi a tudományról, mint túlnyomólag az elme szellemé-nyéről, és mit a költészetéről, mint túlnyomólag a kedély szelleméről.
A tudomány felvilágosítja az elmét; a költészet nemesíti a kedélyt.
Tehát az embernek művelődési történetében a költészet szintoly fontos szerepet játszik, mint a tudomány és — megfordítva. Ez meggyőződésünk. Reméljük, hogy eddig a „Főv. Lapok“ is egyet értenek velünk.
És ha az igaz, akkor a többiben is egyetértünk.

Miután t. i. a nép művelésének egyik fő tényezője az irodalom, mi következik mind ebből?
Nem e az, hogy abban a tudományok ép úgy kell képviseltetve lennie, mint a költészetnek?
És mi éppen csak ezt mondtuk, midőn annak szükségét akartuk kimutatni, hogy miután hazai irodalmunkban a költészet már bő művelésben részesült, szükséges volna már valahára a tudományra is aránylagos módon figyelemmel lennünk és azt meghonosítanunk.
Vagy tudományos irodalmunk olyan-e, mint költészetünk?
És ha az előbbi emelni akarjuk, ezáltal kicsinyeljük-e az utóbbit? —

Azonban a „Főv. Lapok“ alkalmasint más oknál fogva jutottak azon véleményre, hogy mi a szépirodalmat kicsinyeljük; mindamellett reméljük, hogy ezen okokat illetőleg is majd a jövő alkalommal megértjük egymást.

Szerkesztői üzenet.
Több t. ez. előfizetőnknek, a kik félévre előfizettek, megnyugtatóra ezennel kötelességünknek tartjuk kijelenteni; hogy a czimszalagon kitétt határidő ezen tekintetben semmit sem határoz, miután az előfizetési határidő a kiadókönnyben a legpontosabban van kijelölve, holott a nyomda minden félévben új czimszalagokat készít.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő:
ZOVÁNYI J. MIHÁLY.

T Ö Z S D E.

Pesti áru- és értéktőzsde		Magyar értékpapírok árkelete.		Bécsi börze		Részvények.		Elsőbbségi kötvények.	
november 9-án.				november 8-án.					
Gabna-árak.		Ár		Államadósság.		Nemzeti bank		1862 Erzsébet vasut	
Buza hánsági		mértékint		Adva Tartva		176.60 179.80		114.— 114.50	
86-87	9.10	700.—	710.—	53.80	53.50	80.56	81.50	102.25	102.75
88-89	6.50	204.—	207.—	57.80	58.10	606.—	608.—	94.25	94.75
86-87	6.10	217.—	220.—	66.40	66.60	106.50	106.75	—	—
88-89	6.50	81.—	82.—	72.—	73.—	155.—	160.—	99.50	100.—
88-89	6.50	1320.—	1330.—	73.—	73.—	1740	1745	—	—
83-84	5.75	425.—	430.—	72.—	73.—	237.70	23.90	83.75	84.25
86-87	6.15	1395.—	1425.—	68.50	69.50	172.—	172.50	81.—	81.50
78-80	4.05	2280.—	—	64.25	64.75	140.25	140.75	98.—	99.—
68-70	2.80	800.—	810.—	—	—	210.—	210.75	—	—
68-70	2.60	585.—	595.—	—	—	172.—	172.50	—	—
45-47	1.70	380.—	382.—	—	—	131.—	142.50	—	—
3.10	3.95	670.—	685.—	—	—	124.50	125.—	103.30	108.50
6.—	6.25	217.—	280.—	—	—	147.—	147.—	123.90	124.15
8.10	8.20	668.—	670.—	—	—	81.—	83.—	49.15	49.25
6.—	—	2.5.—	2.60.—	—	—	135.25	137.15	5.92	5.92
5.87	6.—	185.—	187.—	—	—	473.—	475.—	183.—	184.—
—	—	83.64	84.—	—	—	380.—	390.—	122.—	122.50
—	—	435.—	440.—	—	—	—	—	—	—
—	—	390.—	400.—	—	—	—	—	—	—
—	—	385.—	395.—	—	—	—	—	—	—
—	—	72.—	74.—	—	—	—	—	—	—
—	—	89.34	90.—	—	—	—	—	—	—
—	—	97.12	97.—	—	—	—	—	—	—

HIRDETÉSEK.

A t. cz. szülék, tanítók, nevelők és ifjúságnak.
Előfizetési felhívás
az
„IFJUSÁG LAPJA“
című
képes folyóiratra.
Az „Ifjuság Lapja“ megindult october 15-én, s megjelenik minden hóban kétszer, a hó 15-én és 30-án nagy másfél ivnyi tartalommal, számos eredeti képekkel s színes borítékkal.
Az „ifjuság Lapja“ ára:
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Az előfizetési pénzek a kiadó-hivatalba (Első magyar Egyesületi könyvnyomda) 3 korona utca 18. sz. alá küldendők.

Előfizetési felhívás
AZ
„EGYHÁZI LAPOKRA,“
TUDOMÁNYOS ÉS TÁRSADALMI FOLYÓIRAT
MŰVELT KATH. SZÁMÁRA.
SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK
Dr. HATALA PÉTER és ZOVÁNYI J. MIHÁLY.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
évnegyedre 1 frt., — félévre 2 frt., — egész évre 4 frt. ausztr. ért.
SZERKESZTŐSÉGI SZÁLLÁS:
Üllői ut 10. szám, II. emelet Pesten.
Megjelenik minden hó elején 4 ívből álló füzetben.

A mult évben 25,000 példányban elkel.
ZSIROS ISTVÁN
színes olajnyomatu
Nagy és Kis képes Naptára
1868. évre is megjelent.
Ára a nagy képes naptárnak 50 kr.
A kis képes naptárnak 25 kr.
Tartalma a legjobb íróktól, számos színezett képekkel, a magyar királyi ministerium hivatalának tökéletes ismertetésével, csinos kiállításban, minden könyvkereskedésben és könyvkötőnél kapható, ugyszintén
ZSIROS ISTVÁN
magyar kir. szab. kártya-gyár tulajdonosánál Pesten.
2 szerezcsen-utca 1. szám.

Pest 1867. Gyorssajtónyomása az Első magyar egyesületi könyvnyomdának (Panda és társainál) 3 korona-utca 18. szám alatt.

Pest
Sokkal tö-
getlen la-
litett meg
tárgya lehet
De előtte
állott életsza-
Vagy tá-
érintkezéstől
soha sem res-
Gróf Sz-
ki tanulam
tudom, hogy
eltelteknek
holnapi nap-
jenek.
Az uttör-
De Isten ak-
berfia, kinek
ez teljes ön-
mon követő-
ról a jövő-
ellene?
Ezen fá-
1848-ban és
partí.
Bár ne i-
borzasztóan
Ezen ut-
eszmék fejte-
Van-e o-
azokért, mik-
Az eszm-
reményben,
nek él, am-
hozzá.
En ex pr-
vagyok, de
vem tartja,
van, mihelyt
valómat mes-
És az üg-
lenre méltó
kevesebb ba-
azt felkarol-
Ily ügy-
dés hazánk
inkra szállt
Felszól-
zet adtam.
Felfogó
szerűségbe
vevényeinek
csábított.
Tanulmány
A gy-
Még esa
gymnasium?
„A gymna-
sik.“ A gy-
tek. A tud-
mertetésén
más közege,
domány meg-
kodó irány-
volt; mert a
forrt: tanul-
házi vagy a
senek. Azon
fennebbi ha-
latkozott is
kell tanulni
római Pand-
haszonnal
(a test) teh-
ezközbe vol-
nem létezett
terség és ne-
reték lánczó
képző volt a
mány, küld-
mert szerint
gon, mint es-
hassunk, tu-
míveltség a-
anyagot.
Mit mo-
Ha a görög-
meket oly
vetlen term-
teltát a miv-
feltüntetve
lyen. A la-